

Svingelsvej

hus

H

Slag

de

eventlow

ule

stely

npmølle

Apotek

Bank

Dommer

og Politis

Vandværk

Vinchels

Havnegade

Nybrø

Nybrovej

Kaj

akhus

Skansen

Sagehus

Mil

nakskov sagen

INDREFJØR

Redegørelse

for de faktiske omstændigheder ved begivenhederne
i Nakskov den 2den Februar og den 1ste marts 21

PROTESTER

MOD

NAKSKOVDOMMENE

33.17
Na

Vi underskrevne protesterer paa det kraftigste mod de Domme, der er afsagt i Nakskovsagen, og de Konsekvenser, de medfører for Arbejderklassen. Vi protesterer mod de Overgreb, som Politimesteren i Nakskov under Demonstrationerne den 1. og 2. Maj har gjort sig skyldig i, den hensynsløse Terror, der udøvedes overfor Nakskovarbejderne, og især overfor de nu dømte, samt imod at man benyttede Skydevaaben og tilkalder Militær mod demonstrerende Arbejdere. Vi opfordrer Justitsministeren til at indlede Undersøgelse mod Politimesteren i denne Anledning.

Vi tillægger imidlertid denne Sag langt videre Betydning og stempler den urimeligt haarde Dom som en Klassesdom over Arbejdere, som med Rette har villet forsvare Forsamlingsfriheden. Dette er yderligere understreget ved de Dømtes Tilbageholdelse i Arresten efter Dommens Appel til Højesteret.

Vi kræver derfor de Dømtes øjeblikkelige Frigivelse.

Komitéen til Forsvar for de dømte Nakskovarbejdere:

Martin Andersen Nexø, Ruth Berlau, Kapt. A. Botved, Broby Johansen, Dr. Corning, Dr. phil. J. Davidsohn, Ing. E. Ellingsen, Læge Mogens Fog, Otto Gelsted, Gitz Johansen, Lærer Kr. Halberg, Arkitekt Hans Hansen, Edv. Heiberg, Poul Henningsen, A. D. Henriksen, Hjorth Nielsen, Prof. Kræsten Iversen, Rob. S. Jensen, Sv. Johansen, Ove Johannsen, Hans Kirk, Læge Kirk, Per Knutzon, Tom Kristensen, Otto Lütken, Carl Madsen, Madsen Wiesneck, Karin Michaëlis, Rob. Mikkelsen, Alb. Naur, Ebbe Neergaard, Marie Nielsen, Fr. Nygaard, Dr. phil. Sig. Næsgaard, Arne Munch-Petersen, Einar Poulsen, Ing. Eigil Poulsen, Fru Eva Poulsen, Læge O. Smith Rasmussen, Adjunkt Rosendahl, H. Chr. Rude, Harald Ruhe, Axel Salto, Hans Scherfig, C. L. Skjoldbo, Jørgen Thomsen, Bodil Thomsen, Erna Watson, Johs. Weltzer, Heinrich Wolf, Johs. Wulff.

Slut op om Protesten

ved at indsende din Underskrift til Komitéens Sekretær, Robert S. Jensen, Korsgade 29 A, København N., hvortil ogsaa Pengebidrag kan indsendes (Postgiro 23565).

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

Østre Landsrets dom af 6. august 1931, hvorved en række Nakskovarbejdere idømtes forbedringshusstraffe fra 4 maaneder til 2½ aar i anledning af deres deltagelse i demonstrationer i Nakskov den 2. maj, har landet over vakt betydelig opmærksomhed.

Dommen er da ogsaa en mærkepæl af afgørende betydning i dansk retspleje.

Der findes i tidligere dansk retspraxis kun en enkelt sag, som kan side-stilles med denne: Det er den højesteretsdom, der blev afsagt 58 aar før Nakskovdommen paa nøjagtigt samme dato, den 6. august 1873, og hvorved Pio, Brix og Geleff som oprørere sendtes i forbedringshuset i anledning af deres virksomhed i forbindelse med demonstrationerne paa nørrefællend den 5. maj det foregaaende aar.

SLAGET PAA FÆLLEDEN.

Dengang var det unge Socialdemokrati begyndt at ængste borgerskabet ved sit energiske arbejde blandt proletariatet. Stadig mere generende blev Pios angreb i »Socialisten« paa den bestaaende samfundsordning, stadig mere aktivt de øvrige føreres — især Brix' og Geleff's — agitation blandt masserne. For at popularisere og støtte den stadigt voksende strejkebevægelse blandt de københavnske murere og snedkere indkaldtes der i »Socialisten« til et stort folkemøde paa fælleden den 5. maj 1872. I en artikel i »Socialisten« hed det bl. a.: »Og hvor ypperligt forstaa vore modstandere ikke at enes, naar det gælder en saadan sag! Ministre, magistrat, politidirektør, grundejere og pengeposemænd — alle have de faaet travlt med at sammensvære sig imod folket, alle føle de, at nu gælder det om at kvæle frihedsspiren, ligegyldigt om det skal ske med eller mod loven« Og senere: »... Men jer, i guldets dyrkere, i de fattiges udsugere! Eder ville vi endnu engang tilraabe: I have i aartusinder skænket os en bitter livsdrik, vogter jer nu, maalet er fuldt.« Derhos havde, som det hedder i dommen, arrestanten Pio bestilt en rød fane, der skulde benyttes ved folkemødet.

Politidirektøren i København forbød det indvarslede møde; aftenen før den 5. maj arresteredes Pio, Brix og Geleff, og politi og gardehusarer i betydeligt antal afspærrede fælleden ved mødetiden den følgende dag. Trods forbudet mødte imidlertid tusinder af københavnske arbejdere op. Under raab af »leve for arrestanterne« som deres førere, hedder det i dommen, af afsyngelse af socialistiske sange, søgte tusinder med magt at tiltvinge sig adgang til fælleden, hvad ogsaa i et vist omfang lykkedes. »..... Under disse forsøg paa med magt at overvinde de fra myndighedernes side trufne foranstaltninger til at holde det ommeldte forbuds bestemmelser i kraft, kastedes der en mængde sten fra Folkehobene paa gardehusarerne og politiet, der rammede mange og saarede flere, nogle

tildels ikke ganske ubetydeligt« Om natten blev der begaaet flere »Uordener i gaderne, hvorunder gaslygter og ruder i sporvogne samt i tilstødende huse bleve ituslagne, og saaledes bl. a. ruderne i en politistations lokaler slaaede ind og den udenfor samme hængende signal-lygte slaaet itu.«

Pio, Brix og Geleff blev som anstiftere af disse forhold idømt henholdsvis 5 og hver 3 aars forbedringshus, medens en række andre tiltalte for deres forhold under kampen idømtes straffe fra.....

Ingen af disse øvrige tiltalte betragtedes som »hovedmænd« i straffelovens forstand.

Som bekendt lykkedes det ikke disse domme at bremse den unge arbejderbevægelse, der tværtimod umiddelbart efter fortsatte sin kraftige vækst — ganske vist efterhaanden — efter førernes domfældelse og senere flugt fra bevægelsen og fra landet — gradvist ad baner, der førte længere og længere bort fra det egentlige grundlag for bevægelsen: den revolutionære marxisme. Saa langt, at vi nu finder Pios efterfølger, det socialdemokratiske partis førere, som de øverste ansvarlige for de domme, der i 1931 indvarsler borgerskabets sidste fremstød mod arbejderklassen og dens rettigheder.

Tiden har ændret bedømmelsen af fælledslaget i 1872.

For faa maaneder siden udleverede kriminalmuseet under en smuk højtidelighed til statsministeren de sønderrevne faner, der var erobret fra demonstranterne, de gulnede pjecer, der indeboholdt beviset for »oprør« — Pios smaaskrifter om socialismen og de gamle partiprotokoller.

Det staar klart, at ikke de demonstrerende arbejdere og deres førere, men højesterets dommere, københavns politidirektør og hans bagmænd er dem, som tiden har dømt. Pio, Brix og Geleff staar rensede i historien som en ny tids første forkæmpere.

Ogsaa for Jacob Jacobsen og hans kammerater vil en saadan vending finde sted. Vi tør tro, at rehabilitationen dennegang ikke vil tage 40 aar.

LIBERALISMENS EPOKE.

Igennem henved 50 aar har den danske arbejderklasse demonstreret for sine rettigheder den 1. maj. Med ubetydelige undtagelser er disse demonstrationer bleven gennemførte uden kamp. Enkelte tilfælde af overgreb kendes vel. De arbejdere, som paadrog sig politisk uvilje, har i reglen klaret sig med en bøde. Det danske borgerskab har i størstedelen af disse 50 aar haft en god tid. En jævn opgang, præget af stigende velstand og af den »liberalisme«, som følelsen af egen styrke giver. De senere aar har ændret dette forhold.

Efter verdenskrigen fulgte bankkrak, der betød en afgørende almindelig svækkelse. Den seneste verdenskrise har til kapitalens almindelige nedgangsperiode føjet særligt følelige slag.

Siden 1920 har vi i en række lande set borgerskabet som sidste vaaben gribe til den aabne fascistiske terror. Et svaghedstegn, som fra at være spredte sydlandske forekomster, nu præger alle de førende kapitalistiske lande i stadig stigende grad. Borgerskabets selvsikre stærke »demokrati« viger mere og mere for aaben reaktion, undtagelseslovgivning, nødforordninger, polititerror osv.

TERROR UNDER SOCIALDEMOKRATISK REGERING.

Nakskovdommene viser os, at Danmark under socialdemokratisk førerskab er traadt ind i rækken af lande, hvor arbejdernes ret til demonstration og forsamling betragtes som en fare, hvor demokrati og demagogi bliver magtesløs overfor et stadigt stigende krav om arbejde og brød, og hvor revolvervæbnet politi og militær benyttes til hensynsløs undertrykkelse af de demonstrerende arbejderes krav.

Nakskov er ikke den eneste by, hvor saadanne sammenstød har fundet sted. Ogsaa i Aarhus, i Aalborg, i Aabenraa splitter politiet med anvendelse af knipser, skud og bidske hunde demonstrerende arbejdere.

Men Nakskov er den by, der blev udset til at **statuere et eksempel**. Man har her villet en gang for alle vise arbejderne, hvorledes det gaar dem, der aabent rejser kampen mod borgerskabets nye linje. Forbedringshus til dem, der vover at demonstrere, naar borgerskabet forbyder demonstration.

OVERFALD PAA ØVRIGHEDEN?

En omfattende tildels aabenlys, tildels underjordisk kampagne er i gang for at silsløre sagens virkelige sammenhæng. Vilde krese af offentligheden er bibragt den opfattelse, at en samling tilfældige bøller og forbrydere i Nakskov har foranstaltet et overfald paa den ordensvogtende øvrighed.

Det har derfor betydning, at sagens virkelige sammenhæng naar ud i saa store dele af befolkningen som muligt.

Røde Hjælps Komité til forsvar for de dømte Nakskovarbejdere udsender derfor nærværende pjece, der, bygget paa forswarets oplysninger og sagens akter, giver en samlet fremstilling af de begivenheder, der førte til en klasses dom, der i Danmarks historie kun kan sidestilles med den før nævnte dom over socialismens første førere.

Den, der har gjort sig bekendt med dette materiale, vil forstaa, at **det her ikke drejer sig om et enkelttilfælde, hvor en lidet heldig politimester træffer overilede foranstaltninger, men at vi staar overfor det første klare**

bevis for, at ogsaa det danske borgerskab har foretaget en vending, som kapitalismens forfaldsperiode har nødvendiggjort fra formelt demokrati til begyndende terror.

En omfattende aktion er nødvendig, hvis det skal hindres, at den linje, der her er slaaet ind paa i denne vinter, skal føres videre. Som Pio skrev: »Minister, politidirektør, grundejere og pengeposemænd — alle have de faaet travlt med at sammensvære sig imod folket, alle føle de, at nu gælder det at kvæle frihedsspiren, ligegyldigt om det skal ske med eller mod loven«.

NAKSKOV-ARBEJDERNES BY.

Nakskov by præges stærkt af en række store industrielle foretagender, der især under og lige efter krigen tog et stærkt opsving og beskæftigede op til flere tusinde arbejdere hver. Størst er Ø. K.-foretagenderne: OTAMøllerne og Nakskov skibsværft samt Sukkerfabrikerne.

Byens arbejderbefolkning tog stærkt til, og da krisen satte ind og under sin udvikling traf først skibsbygningsindustrien og senere sukkerfabrikerne, skabtes der en arbejdsløshed af betydeligt omfang.

Arbejderbefolkningen har fra gammel tid været stærkt politisk interesseret. Allerede Geleff fik i sin tid en dom for at have holdt et møde i Nakskov, som arbejderne gennemførte paa trods af politiets forbud, og allerede fra 1885 gennemførtes hvert aars 1. maj friluftsmøder under stor tilslutning.

Nakskov blev ogsaa en af de første kommuner, hvor socialdemokratiet fik absolut flertal. De lollandske arbejds mænd og arbejdere har altid med styrke præget byen og dens udvikling.

Siden 1926 har kommunens udgifter til hjælpe kassen og til udførelse af nødhjælpsarbejder oversteget 200,000 kr. om aaret. I aaret 1929—30 var den samlede udgift til disse formaal ca. 210,000 kr. Det maatte derfor staa klart, at det beløb, der var budgetteret for 1930—31: 120,000 kr., var altfor ringe til at klare udgifterne under en stadig stigende arbejdsløshed og nød blandt byens brede befolkning.

I December 1930 (ikke som i dommen nævnt 1931) dannedes i Nakskov med forbillede fra en række andre byer, en organisation af arbejdsløse med det formaal at virke for en forbedring af de arbejdsløses kaar, og i bestyrelsen for denne forening indvalgte bl. a. Søren Kurtemann-Agermose, tidl. byraadsssekretær i Nakskov. Formand for organisationen blev

skibsværftsarbejder Ejnar Petersen. Et andet medlem af ledelsen var Anker Petersen, kaldt Due.

I slutningen af januar 1931 vedtog organisationen en henvendelse til byraadet om forhøjelse af de takster, der ydedes igennem hjælpe kassen, og det vedtoges at forelægge byraadet denne henvendelse under næste byraadsmøde, idet der blev valgt en deputation, der skulde forelægge sagen der.

I februar afholdtes et offentligt møde om arbejdsløshedssituationen i det hele, og paa dette møde lovede byraadsmedlem Emil Kok, at han vilde støtte den resolution, som skulde forelægges.

Nu er forholdet det, at hjælpe kassen er en formelt uafhængig institution, som byraadet ikke kan foreskrive bestemte takster. Imidlertid vælges jo hjælpe kassens ledelse samtidig med byraadet og efter ganske tilsvarende retningslinjer, hvorfor byraadet, der ogsaa stiller de fornødne midler til disposition, naturligt faar en ikke ringe indflydelse paa de retningslinjer, der følges af hjælpe kassen.

Den vedtagne resolution krævede, »at der til hjælpe kassen stilles et saadant beløb til raadighed, at der kan ydes gifte arbejdsløse uden understøttelse pr. uge 18 kr. og 3 kr. pr. barn samt fornøden husleje, ugifte arbejdsløse uden understøttelse pr. uge 12 kr. samt 5 kr. til husleje, gifte arbejdsløse med understøttelse 12 kr. pr. uge, 3 kr. pr. barn, samt huslejhjælp, desuden ønskes naturalieuddelingen bibeholdt som gældende baade for organiserede og uorganiserede«

Man vil se, at de opstillede krav var særdeles beskedne og ikke væsentlig afviger fra, hvad der f. x. i København er sædvanligt gældende takster.

BYRAADSMØDET.

Den 2. februar om aftenen samledes der ved havnen en procession, der med deputationen i spidsen gik gennem byens gader op til raadhuset. Før afmarchen fra havnen havde Agermose ganske kort opfordret forsamlingen til at holde ro og orden og bidrage til, at demonstrationen fik et værdigt forløb.

Ven ankomsten til torvet havde der allerede indfundet sig en del, især ganske unge mennesker i byraadssalen, og kun en mindre del af de nu tilkomne fik plads i salen, medens resten tog ophold paa torvet, hvor der blev holdt adskillige taler.

Den ret lille sal blev hurtigt fyldt, efter vidneforklaringerne var der ca. 150 mennesker tilstede, da forhandlingerne aabnedes. Dette skete ved, at formanden for deputationen, Ejnar Petersen, overrakte resolutionen med en kort Motivering. Borgmesteren, Marius Nielsen, udtrykte Sympati for de arbejdsløse og beklagede, at man ikke havde midler til at imøde-

komme ønskerne, men foreslog iøvrigt, at sagen henvistes til et socialdemokratisk partimøde, hvor nærmere bestemmelse kunde tages.

Denne udvej blev imidlertid bestemt afvist af Agermose, der derefter fik ordet. Forud for byrådsmødet havde der været et fraktionsmøde blandt de socialdemokratiske medlemmer, og man var her klar over, at henvendelsen vilde finde sted. Vel havde der ikke fundet nogen anmeldelse sted, men de stedlige blade havde dels aftrykt resolutionen og refereret det møde, hvor henvendelsen blev besluttet, saaledes at man i forvejen havde kunnet drøfte stillingen. Resultatet af disse drøftelser er ikke direkte oplyste (Dommen gaar endda ud fra, at en drøftelse slet ikke har fundet sted), men under hensyn til de socialdemokratiske byrådsmedlemmers ganske ensartede holdning synes det dog rimeligt, at en saadan overvejelse dog er sket. Alle disse byrådsmedlemmer sluttede sig til borgmesterens forslag om henvisning til et partimøde, og den taktiske hensigt hermed var den ganske klare, at undgaa en øjeblikkelig afvisning, undgaa overfor den betydelige tilhørerskare at afvise de rimelige fordringer og lægge ansvaret over i en anden forsamling, hvorved man frigjorde sig for et personligt ansvar.

Da borgmesteren indledte en diskussion om spørgsmaalet, maatte selvfølgelig deputationen bestemt modsætte sig denne undvigende taktik og søge at faa et bestemt svar frem.

Det maa fremhæves, at denne drøftelse foregik saaledes, at ingen tog ordet, uden at det var givet ham af borgmesteren. »Det var meningen, at formanden skulde overrække resolutionen og sige, hvad der i den anledning skulde siges,« forklarer Ejnar Petersen, »men det var byrådsformand, der selv spurgte om nogen af deputationens medlemmer ønskede ordet, hvilket forøvrigt forbavsede komparenten«. Byrådsmedlem, Mægler Rasmussen forklarer: »Under forhandlingerne gav borgmesteren direkte ordet til saavel byrådsmedlemmerne som medlemmer udenfor byrådet, særlig deputationens medlemmer«, og Marius Nielsen indrømmer selv i retten: »at han under forhandlingerne gav ordet til de fremmødte, naar de bad om det.«

Naar saaledes

BYRAADETS FORMAND GIVER ORDET

til deputationens medlemmer i overværelse af en ret anselig tilhørerskare, er det klart, at deputationen af bedste evne maa søge at varetage de arbejdsløses interesser og skaffe sig klart svar paa de opstillede krav, trods de forskellige forsøg paa at vige udenom.

Kok, som ved mødets begyndelse var noget tilbageholdende, tog senere stilling for resolutionen efter opfordring af Agermose, og iøvrigt tog for-

handlingerne en ret livlig karakter, saaledes at bl. a. tilhørerne kraftigt gav deres bifald eller mishag tilkende.

Due havde ordet adskillige gange, og udstødte adskillige trusler imod raadet. **Disse trusler toges imidlertid ikke alvorligt af nogen.** Due er i Nakskov kendt som et let bevægeligt gemyt, han har holdt taler paa torvet af religiøst-sekterisk indhold. Om Due siger deputationens medlem Niels Nielsen, at han »...hyppigt er ubehersket og voldsom i sine udtalelser, hvorfor han ikke tages alvorligt«. Vidnet Knibbe: »tager ham ikke alvorligt, da han er et menneske, der meget let svinger fra den ene yderlighed til den anden«. Byrådsmedlem Skytte hørte Dues kraftige udtalelser, »men vidnet, der kender Due, tog ikke disse højtideligt, da han ikke anser Due for at være helt normal«. Due er iøvrigt tidligere et par gange straffet efter taabeparagrafen og har lægeattest om »ikke at være i besiddelse af den tilregnelighed, som findes hos sjælsunde individer«.

Karakteristisk er da ogsaa forsamlingens stilling til Dues udtalelser. Ifl. referatet i »Vestlollands Avis« følges hans udfald vel af bifald, men blandet med munterhed:

»Due: Kok har sagt, det var rimelige krav. Vi vil have svar iaften. Vi vil have mad med det samme. (Hør! Munterhed)« og senere: »Due: Hvis vi faar nej, jævner vi bygningen med jorden. (Hør! Munterhed) osv. Due opildnes naturligvis yderligere af bifaldet i forbindelse med, at hans udtalelser overhovedet ikke paatales, men at han tværtimod stadig paany faar ordet af borgmesteren. Medlem af deputationen, Hans Peter Jensen, siger i retten, »at byrådsformanden har sin store skyld for mødets uheldige forløb deri, at han gav ordet til de andre af deputationens medlemmer. Navnlig burde han ikke have tilladt, at Due fik ordet, da ikke mere end en gang.« Borgmesteren siger selv: »Agermose og Due talte ikke egentlig uden forud at have faaet ordet af Vidnet (Marius Nielsen)« Iøvrigt har Due vistnok om eftermiddagen i et selskab af unge mennesker paa »folkekøkkenet« i byen fremsat nogle truende bemærkninger om, at han »vilde smadre dem i byrådet« e. l. om aftenen.

Med Hensyn til Agermoses holdning siges der:

Byrådssekretær Petersen: »Vidnet kan ikke sige, at Agermoses holdning eller hans udtalelser var direkte truende.«

Redaktør Christensen »erindrer ikke at have hørt fornærmelige udtalelser fra Agermoses side eller trusler, men vidnet hørte, at han animerede Ejnar Petersen til at fastholde kravet.....« Byrådsmedlem Lærer Date: »...har ikke nogen erindring om eller opfattelse af, at der blev fremsat trusler fra Agermoses side, kun at han fastholdt, at de vilde have svar med det samme«.

URO BLANDT TILHØRERNE.

Den kraftige uro blandt tilhørerne, som især følger Dues udtalelser, synes væsentligt at stamme fra de unge mennesker, som ikke hørte til deputationen: »Arbejdsmand Knibbe forklarer saaledes, at »der var megen Uro blandt Tilhørerne og der fandt tilraab sted, men han mener, at dette nærmest hidrørte fra en del unge mennesker, der var kommet tilstede i byraadssalen før deputationen kom. Kok: »Blandt tilhørerne var der særlig en flok unge labaner, som ved højroastede og upassende tilraab forstyrrede mødet.....Det var for en væsentlig del unge mennesker i alderen fra 14—17 aar.« Byraadsmedlem Skytte: »blandt disse (tilhørerne) var der særligt en flok unge mennesker i alderen 17—20 aar, der forstyrrede mødet.« Byraadsmedlem fru Hansen: »Vidnet kender de her hjemmehørende arbejdsløse og der var mange af dem tilstede i salen, men uroen kom ikke fra dem, men derimod fra en del, væsentlig fremmede unge mennesker« (andetsteds har fruén forklaret, at hun vel ikke kendte navn eller bopæl paa disse personer, »men de var uden tvivl her fra byen«).

Redaktør Juul Christensen forklarer i overensstemmelse hermed, at der allerede noget før processionen fra havnen ankom »var kommen en del tilhørere tilstede, saaledes at de for tilhørerne reserverede stole var optagne«.

Fra gaden kastes der under mødet et par snebolde ind i salen, men et medlem af deputationen, der bemærker dette, gaar straks hen og lukker vinduet, ligesom et andet deputationsmedlem søger at bremse Due, naar han kommer lidt for højt op.

Diskussionen, der afbrydes paa et vist tidspunkt ved at borgmesteren fra altanen meddeler folk paa torvet, at man søger at komme til et resultat (en meddelelse han fremsætter paa Agermoses opfordring for at skaffe mere ro), slutter med, at et byraadsmedlem foreslaar at bevilge hjælpe-kassen en overskridelse af budgettet med 20,000 Kr., hvilket vedtages enstemmigt. Agermose, for hvem det afgørende naturligvis i overensstemmelse med resolutionens fordringer, maa være fastsættelse af satserne, søger at faa udtalelser herom, men afvises, og mødet slutter med, at byraadets formand: »anmoder forsamlingen om at forlade salen, idet han udtalte sin glæde over, at byraadet havde løst spørgsmaalet i enighed.«

ENIGHED!

Det fremgaar af alle referater, at stemningen har været ret varm, men paa den anden side staar det klart, at der ikke har foreligget nogen som helst tilløb til forsøg paa konkret vold, ligesom der heller ikke, bortset fra Dues udfald, blev fremsat egentlige trusler. »Om der havde været

fare for egentlig vold, hvis nogen af byraadets medlemmer havde gjort forsøg paa at gaa, kan vidnet ikke udtale sig om« (Byraadsmedlem Melhede). Byraadsmedlem Winther: »Om det vilde have udartet til vold, véd vidnet ikke.« Derimod tror Byraadsmedlem Jørgensen, »at et forsøg fra hans side paa at rejse sig vilde være bleven hindret af tilhørerne«. Byraadsmedlem Hansen »føjte sig ikke truet, og tror egentlig ikke, at der havde været fare for vold fra tilhørernes side, selv om deres holdning var truende, og denne holdning var efter vidnets formening som det var, for at faa svar straks.« Flertallet af byraadsmedlemmerne udtaler, at deres stemme blev afgivet »under pres«, omend de fleste altsaa erklærer, at nogen egentlig fare for vold har de ikke følt. Samtidig erklærer omtrent halvdelen af medlemmerne, at de iøvrigt vilde have stemt for bevillingen under alle omstændigheder, nogle dog først efter et partimøde.

Karakteristisk er det, at det eneste byraadsmedlem, iøvrigt en kvinde, der vovede at rejse sig fra sin plads under mødet, kun blev mødt af et tilraab om, hvor hun skulde hen; men ellers ganske uhindret gik til vinduet og senere atter til sin plads.

DAGEN DERPAA.

Dagen efter sattes telegraftraadene landet over i svingninger. I mange andre byer var der arbejdsløshedsudvalg og fremfor alt maatte det hindres, at arbejderne fik det indtryk, at en energisk og fast holdning overfor et byraad kunde fremtvinge resultater.

Rigsdagen drøftede sagen. **Justitsministeriet satte sig i bevægelse.** Agermose blev anholdt sammen med Due. Hans hjem blev ransaget. Politiet beslaglagde bl. a. en der beroende liste over medlemmer af Nakskovafdelingen af Danmarks kommunistiske Parti, som først tilbageleveredes efter at politiet havde sikret sig en afskrift. Dette alvorlige overgreb overfor en lovligt bestaaende politisk forening forblev ustraffet trods indgivne klager.

PENGE FRA FREMMEDE MAGTER.

Endvidere standsedes alle postforsendelser til Agermose og en vidtløftig undersøgelse, tildels for lukkede døre, førtes med det formaal at konstatere, hvorvidt Agermoses formentlig »hemmelige midler« hidrørte fra »fremmede magter«. Det viste sig, at de mystiske pengeforsendelser bestod i en postanvisning med et par hundrede kroner fra Agermoses gamle moder paa fyn.

I modsætning til »Nakskov socialdemokrat«, der havde hævdet overfor de borgerlige blades krav om straf og politi, at raadets afgørelse var truffet aldeles frivilligt, og at i hvert fald arbejderrepræsentanter ikke

indlod sig paa at raabe paa politi mod andre arbejdere, forklarede byraadets formand til politiet, at han paa grund af Agermoses bestemte fastholden af omgaaende svar var »presset« til at stemme for den afgørelse, som byraadet enstemmigt havde truffet.

Det kan endelig anføres, at det følgende byraadmøde vedtog at annullere den nævnte enstemmige beslutning, hvorefter det dog i samme møde paany enstemmigt vedtoges at lade hjælpe-kassen overskride sin bevilling, uden at der heri nævntes noget bestemt beløb.

Anklagemyndigheden indledede en kraftig aktion, der yderligere søgtes skærpet af **rigsadvokaten, der vilde paastaa forbedringshusarbejde forskyldt**, og hele sagen holdtes op for offentligheden som et eksempel paa bølleterror og pression, der maatte straffes med de haardeste straffe for at hindre gentagelser.

FORBRYDELSEN.

Som det af det foregaaende i forbindelse med dommen, der er aftrykt senere, vil fremgaa, bestaar den begaaede forbrydelse deri, at man overfor modvillige »arbejderrepræsentanter« har fremholdt og fastholdt kravet om et klart og aabent svar paa de arbejdsløses ønsker, at denne fastholden har afsløret en usikkerhed og uvillighed hos byraadet, der har fremkaldt uro og tilraab fra tilhørernes side, og at byraadet efter en regelret forhandling med deputationen og dens medlemmer har givet en bevilling, hvis nødvendighed var uomtvistelig og som trods annullationen dog praktisk kom til udførelse.

Agermose og Due blev for deres deltagelse under denne sag idømt henholdsvis 6 maaneders og 4 maaneders fængsel.

Dommen er paaanket til højesteret.

Note.

Om Agermose kan det, i anledning af forskellige blades mere eller mindre tilføiede sigtelser, anføres, at han selv tog sin afsked som byraadssekretær paa grund af uoverensstemmelse med byraadets forende gruppe (socialdemokratiet). Han forlod sin stilling med 3 maaneders gage og fik tilbagebetalt sit tilskud til pensionsfonden. Forhold, der viser, at man ikke har haft roget som helst uhæderligt eller urigtigt forhold fra hans side at klage over. Fra borgmester Breesemann foreligger der en skrivelse, hvori han, hvis Agermose har brug for det, lover ham en anbefaling og en redegørelse, der kan tage brodden af de altfor voldsomme angreb.

Af egentlige klager foreligger der kun nogle hidtil ikke nærmere oplyste beskyldninger for »uorden« eller »smøleri«.

1ste MAJ.

Ikke mindst under indtryk af begivenhederne i byraadet i februar dannedes der i Nakskov en afdeling af DKP, der fik en ikke ubetydelig tilslutning blandt arbejderne.

I bestyrelsen for denne afdeling indvalgtes Agermose, der varetog et sekretærarbejde, medens formanden var arbejdsmand Nielsen.

Da det henven 1. maj blev klart, at socialdemokratiet i Nakskov ikke agtede at foranstalte nogen majdemonstration, besluttede KP-afdelingen at sætte sig i spidsen for en saadan, og der blev ved løbesedler indbudt til deltagelse i en majdemonstration, der 1. maj skulde udgaa fra torvet.

Den 30. april om aftenen kom der en betjent ud til Agermose og meddelte, at demonstrationen var forbudt af politiet, og Agermose meddelte hertil, at han ikke var formand for afdelingen, og saaledes ikke var den, henvendelsen skulde rettes til, og at han iøvrigt dels mente, henvendelsen kom for sent, da han ikke nu om aftenen kunde aflyse mødet, dels betvivlede at forbudet var lovligt.

Agermose fandt i hvert fald ikke anledning til at underrette andre om politiets forbud, **og den følgende dag mødte i stort tal Nakskovs arbejdere op paa torvet, for, som de foregaaende 46 aars 1. maj, at gaa i demonstration for arbejderklassens krav.**

Paa torvet var fremmødt hele Nakskovs politistyrke, og til den største overraskelse for de fremmødte hørte de nu, at demonstrationen var forbudt, og at de straks skulde skilles.

Da dette krav ikke ganske øjeblikkeligt blev efterkommet blev pladsen ryddet under en — i hvert fald efter danske forhold særlig voldsom magtanvendelse.

Agermose, der nu kom tilstede, opfordrede fra en trappe folk til at samles om ham for at drage til et nærliggende anlæg, hvor mødet kunde finde sted, men han blev afbrudt af politiet, der kastede sig over ham og slæbte ham til arresten.

Folk var stadig ikke villige til at rykke hurtigt nok bort og i nogen tid huggede politiet med hensynsløse knippelslag ind paa arbejdere saavel som paa tilfældigt forbipasserende, paa voksne mænd og drenge, saavel som paa gamle mænd, kvinder og børn.

POLITIET SPLITTER 1ste MAJ-DEMONSTRATIONEN.

Dette indhug paa den traditionelle fredelige majdemonstration fremkaldte overalt i byen en voldsom harme, og paa arbejdspladser, kontrolsteder og i samlingsstuer var politiets optræden og foranstaltninger derimod resten af dagen og den følgende dag det altaverragende samtaleemne. Mange haarde ord faldt der imod politiet, og en vældig tilslutning

til det indvarslede møde mod polititerroreren blev følgen. Dette møde var allerede i forvejen planlagt som et indendørsmøde, men efter at man havde set den interesse, der var for sagen, det oprør, som arbejderklassen befandt sig i, besluttede man at henlægge mødet til Indrefjordsanlægget og som talere blev indbudt byrådsmedlem Kok, der siden begivenhederne i februar havde fjernet sig mere og mere fra den herskende socialdemokratiske retning i byrådet og mere og mere skarpt fordømte denne retnings optræden overfor byens menige arbejdere. Endvidere skulde Jacob Jacobsen, næstformanden i det lollandske arbejdsmandsforbunds nakskovafdeling tale, og endelig en fra København indbudt taler: maskinarbejder Peter Petersen.

Tilladelse til dette mødes afholdelse maatte indhentes hos byrådets udvalg for anlæg m. v. og saavel formanden for dette udvalg, Winther, som politimesteren og borgmesteren gav deres tilladelse til mødets afholdelse — vel vidende, at mødet indkaldtes med det udtrykkelige formaal at tilkendegive den kraftigste protest imod politiets optræden den foregaaende dag.

Dette møde skulde blive anledningen til borgerskabets næste fremstød. Paany skulde Nakskov trækkes frem til statuering af et eksempel. **Det skulde atter fastslaas saa kraftigt som muligt, at fremholdelse og fastholden af arbejdernes krav og deres gennem ti-aar tilkæmpede rettigheder er utilladeligt i en periode, hvor parolen er: nedskæring, og hvor hver lokal tilkæmpet sejr skal straffes med forbedringshus til skræk og advarsel for arbejderklassen over hele landet.**

Mod Agermose rejstes der tiltale efter Nakskov politivedtægt for under »opløb« ikke at have respekteret politiets ordre. Agermose gjorde under denne sag gældende, at

POLITIETS FORBUD VAR GRUNDLOVSSTRIDIG,

idet den grundlovgivende forsamlingsfrihed vil blive aldeles illusorisk, saafremt enhver politimester blot ved ganske i almindelighed at paa-skyde en frugt for uorden, kan forbyde en arbejderforsamling.

Grundlovens Ord er saalydende:

»Borgerne har ret til at samle sig ubevæbnede. Offentlige forsamlinger har politiet ret til at overvære. Forsamlinger under aaben himmel kan forbydes, naar der af dem kan befrygtes fare for den offentlige fred.« Som sin grund til frugt for fare henviste politimesteren til, at Agermose var medlem af bestyrelsen for DKP's Nakskovafdeling, som arrangerede demonstrationen, og at Agermose var under tiltale for sin andel i begivenhederne i februar.

Heroverfor gør Agermose gældende, at det ikke er tilstrækkeligt til at forbyde en forsamling, at en ganske ubestemt frygt næres, men at der

maa være en konkret paaviselig fare tilstede, for eksempel trusler om spektakler o. l., at han kun er bestyrelsesmedlem, ikke formand for afdelingen, og at det vil være konsekvensen af politimesterens holdning, at for fremtiden enhver forsamlingsret er ophævet for DKP's Nakskovafdeling, saalænge Agermose har noget med denne afdeling at gøre. Fremdeles henviser han til, at arbejdernes 1. maj-demonstration hører til arbejderklassens dyreste rettigheder, saaledes at det maa staa klart for enhver, at et forbud nødvendigt maa medføre uorden og modstand, hvad enten forbudet sker i Berlin eller i Nakskov.

LANDSRETTENS DOM.

Landsretten stadfæstede imidlertid underrettens dom, der lød paa den højeste bøde efter politivedtægten: 100 Kr., og har dermed praktisk ophævet nakskovarbejdernes ret til demonstration og gjort forsamlingsretten til en naadessag, afhængigt af politimesterskøn og -vilkaarlighed. Dommen findes aftrykt senere i nærværende hæfte.

PRESSEN SKRIVER:

Den 2. maj bragte alle Nakskovbladene udførlige referater af begivenhederne paa torvet den foregaaende dag.

Disse referater, hvis grundindstilling naturligvis var fjendtlig overfor demonstranterne, gav paa den anden side en malende skildring af politiets optræden, skildringer, som i høj grad maatte medvirke til, at alle de, der ikke havde deltaget paa torvet, blev bibragt indtryk af den voldsomhed og brutalitet, hvormed politiet var gaaet frem.

Saaledes skriver f. eks. »Tidende«: ...Endnu holdt betjentene sig fuldstændig i ro **Det var stilhed før stormen. Faa minutter efter sang kniplerne over rygstykkerne og hyl og skrig flængede luften. Inspektionsbetjenten kommanderer »Kniplerne frem!«** og det lod betjentene sig ikke sige to gange. Som paa tælling fløj gummistavene op af lommerne — og saa gik det løs. Med drøje klask susede kniplerne ned over kasketdrengenes rygstykker. Svup! sagde det hver gang, og under brøl og skrig tog demonstranterne flugten med betjentene i hælene. Der var ingen pardon! Taktfast faldt slagene, og fingrene blev ikke lagt imellem Tumulten var vældig. Maset blev der fra alle sider og vejen frem var spærret« Agermose bliver saa arresteret. »Med et puf blev han sendt ned ad stentrappen til et par haandfaste betjente, som halede op i kraven paa ham for at føre ham til kasjotten.....« hvorefter han »bleg og rystende blev puffet gennem søndergade til politistationen, medens folk fra vinduerne opildnede betjentene til grundigt at varme hans rygstykker.« Stavene kommanderes nu frem paany..... »og

nok et fremstød blev gjort før at rydde søndergade. Tjep gik det og kniplerne faldt, saa det klaskede.« En af politiets gamle bekendte »fik sig saaden en over rygstykkerne, at han saa baade sol og maane og glimtende stjerner, hvorefter han lagde sig til hvile over en barnevogn. Ganske ejendommeligt virker det, naar denne ildfulde skildring slutter med at bemærke, at »iøvrigt gik politiet besindigt og hensynsfuldt frem, men haandfast.«

Hele denne karakteristiske pogromtone gaar igennem bladenes referater. Det betragtes som en vellykket spøg, naar en mand ramt af kniplernes slag styrter om i en barnevogn; men det kan ikke forlanges, at Nakskov arbejderklasse skal have den samme spøgefulde indstilling overfor et saa enestaaende brutalt overfald paa deres traditionelle fredelige demonstration. Betegnende er det da ogsaa, at politiets egen rapport slutter med, med en vis stolthed at konstatere, at »ingen af de ramte var mere medtaget end at vedkommende kunde stikke af«. At saadant skal konstateres som bemærkelsesværdigt under politiets rydden af en plads i en dansk provinsby karakteriserer situationen.

I modsætning til avisernes bemærkninger om, at kvinder og børn ikke blev ramt, førtes der under sagen adskillige vidner paa, at **politiet netop ganske hensynsløst slog løs ogsaa paa kvinder og børn**. Arbejderske Cathrine Christensen forklarer, at hun stod paa torvet og saa til, da et par betjente kom hen til hende og i en ophidset tone sagde, at hun skulde gaa. Da hun saa noget uforstaaende paa dem, udtalte en af dem: »Hvad glor De efter!«, og gav hende samtidig et puf, saa hun snublede nogle skridt hen ad fortovet. Betjentene kom paany efter hende og gav hende igen et skub, da hun ikke hurtigt nok fjernede sig. Husassistent Asta Nielsen forklarer, at hun kom intetanende cyklende ind over torvet, da pludselig, og uden advarsel, en betjent styrtede frem imod hende og slog hende saaledes med en knippel over armen, at hun styrtede af cyklen. Vidnet Larsen forklarer, at han saa en ung mand blive slaaet til jorden af politikniplerne. Næppe var han kommet paa benene igen før han paany blev slaaet ned.

Vidnet Aksel Nielsen forklarer, at da han med sin kone og sin 11-aarige datter kom til torvet, kom uvarslet en betjent og gav ham et knipelslag over skulderen. Han vendte straks om for at føre sin kone og datteren tilbage, men straks kom der en anden betjent løbende og slog ham med knippelen, medens en tredje betjent gav hans kone et kraftigt skub i ryggen, saa hun snublede hen ad gaden.

Det vil staa klart, at saadanne begivenheder i en by med en stor og selvbevidst arbejderklasse maatte fremkalde en mægtig bevægelse. Det er i dette enestaaende politioverfald paa en arbejderdemonstration, at 2.-maj-begivenhederne finder deres forklaring. Denne erkendelse er ogsaa naaet

frem i selv f. ex. Lolland-Falsters Venstreblad, der efter begivenhederne 2. maj skriver om politimesteren, at han er en »fredselskende« mand, der dog i de senere dage har begaaet »adskillige fejl«. »Den første og største fejl var at forbyde kommunisterne demonstration den 1ste maj. Naar de blot holder sig inden for de grænser, orden og sømmelighed kræver, maa de have samme ret og frihed som andre politiske organisationer«.

Dette gammeldags liberale syn paa sagen deles imidlertid ikke af regering og domstole i dag.

2den MAJ.

Det fremgaar af vidneforklaringer, at der i »Blaa Kors«' opholdsstue i Nakskov den følgende dag blev talt haarde ord mod politiet. Det paa- staas, at en af de dømte, Nordal Hansen, ved den lejlighed foreviste en tildannet stok, som han efter udtalelser vilde »klø politiet med«. Nordal Hansen nægter at have haft nogen saadan stok og fremsat saadanne udtalelser.

Givet er det dog, at harmen blandt især de yngre arbejdere var stor, og at der faldt haarde ord, vel ogsaa trusler, mod politiet.

I det lollandske arbejdsmandsforbunds nakskovafdeling, hvor Emil Kok var formand, samledes talrige arbejdere, som opfordrede Kok til at melde sig som arbejderklassens talsmand ved det møde, der skulde afholdes. En opfordring, som Kok efter de ting, han fik at vide af øjenvidner og efter de referater, som aviserne bragte, straks var villig til at følge.

Næstformanden, Jacob Jacobsen, skulde da være den anden taler, og den af DKPs Nakskovafdeling indbudte taler Peter Petersen den tredie.

Kok indhentede de fornødne tilladelser til mødets afholdelse i anlæget, og paa foranledning af politimesteren udtalte han, at han garanterede for, at der ikke skulde blive demonstreret. Derimod stod det klart ogsaa for politimesteren, at mødets hensigt var protest mod polititerror, indkaldt udtrykkelig i anledning af overgrebene den foregaaende dag.

2—3000 ARBEJDERE PROTESTERER MOD POLITITERROR.

Mødet begyndte efter arbejdstidens ophør kl. 7 aften den 2. maj. I anlægget var samlet en meget betydelig tilhørerskare, anslaaet til mellem 2—3000 mennesker.

Kok indledede og gjorde straks opmærksom paa, at han havde lovet politimesteren, at der ikke maatte finde demonstration sted, hvorefter han i almindelighed opfordrede til ro og orden under mødet. Han kritiserede derefter kraftigt politiets optræden under adsplittelsen af majdemonstrationen, og han krævede undersøgelse indledet mod politimesteren og evt. politimesteren afskediget. Han udtrykte sin harme over

de skete overfald paa kvinder og børn, og stemplede politiets optræden som brutal og som udslag af manglende selvbeherskelse. Han beskyldes for at have kaldt politimesteren »sindssyg«, men mener ikke selv at have brugt dette udtryk.

Paa den forsamlede mængde, der forud var opbragt over det skete, gjorde Koks tale stort indtryk. Jacob Jacobsen talte ligeledes om politiets optræden og stemplede de forhold, der laa til grund for det, der var sket. Maskinarbejder Peter Petersen talte derefter mere i almindelighed om baggrunden for den stigende terror mod arbejderklassen, de stadig talrigere klassesdomme og om den økonomiske krises politiske virkninger. En arbejder havde under de foregaaende talere flere gange afbrudt med tilraab, og Jacob Jacobsen havde opfordret ham til, saafremt han ønskede ordet, da at melde sig senere. Denne arbejder var Victor Nielsen, som nu tog ordet. Victor Nielsen var en af de faa tilstedeværende, der var noget paavirket af spiritus. Hans udtalelser samlede sig om, at mødet burde præges ikke af almindelig holdt politisk kritik, men af protest mod den udøvede terror fra politimesterens side. Han benyttede efter det oplyste udtryk som **idiotisk** eller **despotisk politimester**. Han opfordrede til at demonstrere imod politiet, og vistnok ogsaa til »at befri fangne kammerater«. — Det maa imidlertid bemærkes, at der paa det paagældende tidspunkt overhovedet ikke sad fanger i Nakskov arrest, idet Agermose var frigivet om morgenen, og ogsaa, dog uden at tage ordet, deltog i mødet.

Forsamlingen udtrykte en stadig stigende harme og fra alle sider lød raab om demonstration. Om, trods alt, trods politiforbud og terror, at gennemtvinge arbejdernes ret til at demonstrere for deres krav.

JACOBSEN OPFORDRER TIL FREDELIGT DEMONSTRATIONSTOG.

Jacobsen var paa det tidspunkt ganske klar over, at politimesteren havde forbudt demonstration. Han var imidlertid under mødet selv kommet til klarhed over, at politiets forbud burde trodses, og han fremsatte sit forslag for at give en demonstration et bestemt maal. For — uden direkte brod mod politiet — at hævde arbejdernes ret til at gaa gennem deres by. Straks efter Jacobsens forslag samledes fanebærere og deltagere i en demonstration og begyndte at gaa mod byen.

Kok sprang imidlertid atter op paa talerstolen og **talte med stor kraft imod demonstration**. Han fremhævede, at demonstration maatte ikke finde sted, og opfordrede folk til at forlade pladsen i ro, hvorefter han selv sammen med en del af mødedeltagerne gik ad en anden vej bort fra mødet.

Naar det i dommen hedder, at han »ikke har gjort sig alvorlige anstrengelser for at hindre, at toget satte sig i bevægelse«, sigtes herved for-

mentlig til, at Kok efter anklageskriftet ikke henvendte sig til fanebærerne. Kl. 9 om aftenen, under frembrydende mørke og overfor en forsamling i opløsning er det dog vel lidet effektivt, at blande sig mellem folk og søge at trække den enkelte bort. Kok valgte som det mest virkningsfulde fra talerstolen at opfordre til at undlade demonstration, og af de 2—3000 deltagere paa mødet deltog i demonstrationen kun 250—300 mennesker, altsaa vel ca. 10 pCt. Resten fulgte Koks opfordring. Referenterne fra mødet erklærer overensstemmende, at »Koks opfordring om at gaa roligt fra mødet blev fremsat med samme kraft som hans øvrige tale«.

Kok blev ikke desmindre ved landsretten dømt som anstifter af den demonstration, som han havde talt imod, til 1 aars forbedringshusarbejde.

Der var paa mødet ikke fremsat nogen opfordring til at øve voldsom modstand mod politiet eller i det hele taget til at rette demonstration direkte mod dette. Hverken Jacobsen eller den anden som hovedmand dømte, Mads Topp, havde forud for mødet truffet nogen som helst aftale om demonstration, eller planlagt ulydighed mod politiet. **Jacobsens opfordring til, imod politiets forbud, at gaa i demonstration til snedkernes fagforenings møde, statuerede en forseelse, en overtræden af politivedtægten, for hvilken han, forudsat at politiets forbud var lovligt, kunde have faaet en bøde.**

Det efter straffeloven strafbare forhold indtræder først, da det egentlige sammenstød finder sted, og kun, for saa vidt det, som dommen anfanger, er bevist, at Jacobsen her har opfordret til vold mod politiet.

Medens Viktor Nielsen forlod mødet lidt efter at han havde haft ordet, og gik hjem uden at deltage i den paafølgende demonstration, stillede Jacob Jacobsen sig i spidsen for de 2—300 arbejdere, der med faner og transparenter i spidsen begav sig paa vej mod byen til arbejdernes forsamlingsbygning, hvor snedkernes fagforening fejrede jubilæet.

Viktor Nielsen idømtes ved landsrettens dom 1 aars forbedringshus som »anstifter« af demonstrationen samt for sin opfordring til at befri arresterede personer.

Landsretten har her tillagt en beruset mands vredesudbrud en ganske usædvanlig betydning.

SAMMENSTØD MED POLITIET.

Da demonstrationen nærmer sig tinghuset paa sin vej mod byen sker der et sammenstød med den samlede udkommanderede politistyrke, et sammenstød, hvis nærmere omstændigheder under sagen kun er mangelfuldt oplyst.

De ydre omstændigheder for opklaring var da ogsaa de daarligst mulige. Klokken var over 9 om aftenen. Det var temmelig mørkt, men gadelyg-

terne var dog ikke tændt. Politiet har afhørt alle beboerne langs den gade, som toget kom igennem, før sammenstødet skete, men den del af disse, som fra vinduerne fulgte begivenhederne, har intet som helst kunnet oplyse. Tværtimod forklarer fx. vidnet købmand Laursen: »Det var paa det tidspunkt temmelig mørkt, og da gadelygten paa hjørnet af gaden ikke brændte, var det ham umuligt at kende nogen af de demonstrerende«. Mange har vist al mulig god vilje for at angive eventuelle deltagere, men de er herved løbet den risiko at forklare om adskillige, som bevisligt ikke var og ikke kunde være tilstede. Saaledes forklarer en tjenestekarl Ottesen først, at han efter sammenstødet med politiet saa Jacob Jacobsen i et nyt demonstrationstog op igennem byens gader. Men da det senere oplystes, at **Jacob Jacobsen paa det tidspunkt laa blødende og besvimet paa pladsen foran stationen**, opgiver vidnet sin forklaring paa dette punkt. 2 bankassistenten har ligeledes »særlig bemærket« personer, som ved politiets senere undersøgelser viste sig at have været ganske andre steder i byen.

Til trods for, at der, da demonstrationen nærmede sig politistationen og politiet rykkede frem, havde samlet sig en del nysgerrige tilskuere **bagved** politiet, som skulde have betingelser for at kunne udtale sig om, hvorledes sammenstødet fandt sted, er det ikke lykkedes at faa dette opklaret.

HVEM SLOG FØRST?

De samstemmende forklaringer fra de civile vidners side gaar ud paa, at sammenstødet fandt sted saa hurtigt, og forvirringen var saa stor, at det var umuligt at sige, paa hvilken maade det begyndte. Saaledes forklarer fx. bud Poul Georg Jensen, at han »af nysgerrighed gik bagefter betjentene hen mod demonstranterne og saa derved sammenstødet mellem disse og politiet.« Han forklarer, at han har set Alfred Jacobsen slaa om sig, men »udover det forklarede fik komparenten ikke lejlighed til at se, hvad der foregik under sammenstødet med demonstranterne, »idet det hele var et virvar«. Især kan han saaledes slet ikke forklare, hvorledes sammenstødet opstod, hvem der begyndte osv. Derimod forklarer stenfisker Mogensen, at han stod udenfor tinghuset, da demonstrationen nærmede sig. »Han saa da, at politiet kom ud fra tinghuset **med stavene i hænderne** og gik frem mod demonstrationstoget. Han saa, at inspektionsbetjenten rakte en haand i vejret, og at han, da demonstranterne vedblev at gaa frem, gik frem mod disse og slog Jacob Jacobsen med staven. Han saa ikke, at Jacob Jacobsen først havde slaaet inspektionsbetjenten og mener ikke, at han har gjort det. Om han har slaaet bagefter eller slaaet politibetjent Madsen har vidnet ikke set. Da politiet gik ned ad trappen, dannede de kæde og gik frem mod demonstranterne.«

Ligeledes forklarer Espen Herman Petersen (13 ar gl.), at han opholdt sig i gaden, hvorigennem demonstrationen kom, og saa sammenstødet mellem politiet og demonstranterne. Han siger, at »det er ikke let at sige, hvem der slog først, men han mener nok, at det var politiet, der slog.....«

Endelig har vi et referat i »Vestlollands Avis« for 3. Maj:

»Næppe havde demonstranterne rundet hjørnet ved nybrogade, **før politistyrken med dragne knipler løb skraat over gaden fra politistationens hovedindgang, hvorefter der blev givet ordre til fremmarsch**. Der blev affyret flere advarselsskud i luften, og da politiet stødte sammen med pøbelsværmen opfordrede inspektionsbetjent Olesen den til i »Kongens og lovens navn« at opløse sig.

Svaret paa dette udraab blev et formeligt bombardement af politiet med store sten, ligesom flere af urostifterne **hævede de medbragte knipler til slag**. Der var nu ikke andet for politiet end at gaa angrebsvist til værks, og det blev gjort grundigt, idet gummistavene faldt taktfast paa bøllernes rygstykker.....

Et par af betjentene slog en af urostifterne, Mads Topp, til jorden ud for Chr. Hansens udstillingsvindue, hvorefter han omgaaende blev puttet i arresten.« Den paagældende journalist har i retten som vidne i det væsentlige bekræftet sit referat, idet han dog har tilføjet, at betjentene, da de kom ud af politistationen, ikke havde løftet kniplerne »truende«, men bar dem i sænkede arme.

Det maa fremhæves, at disse vidnesbyrd **er de eneste, der er afgivet af civile personer** om, hvorledes selve sammenstødet fandt sted.

Det fælles for dem er, at de alle ser sagen saaledes, at den samlede politistyrke rykker samlet frem mod demonstranterne **med hævede knipler**, og at det er politiet, der, før end nogen af demonstranterne har slaaet (Vestloll. Avis mener, at de »hævede knipler til slag«, men ikke slog endnu) slaar løs paa førerne af demonstrationen.

I KONGENS OG LOVENS NAVN!

Heroverfor staar saa politiets ret enslydende forklaring om, at politiet rykker roligt frem i gaden og opfordrer demonstrationen til at standse (en politibetjent mener ligesom journalisten at maatte forklare, at opfordringen skete »i Kongens og lovens Navn«, men inspektionsbetjent Olesen selv har udtrykkelig fremhævet, at han ikke »fik tid til« at give denne formelle opfordring fra sig, men blot sagde »Stands«, og den paagældende politibetjent har derefter husket om igen).

Opfordringen til at standse efterfølges efter politiets forklaring af, at Jacob Jacobsen og Topp raaber til de efterfølgende om at gaa paa, og derefter selv løber mod politiet. Jacobsen slaar løs paa inspektionsbe-

tjenten med en »svær knippel, tildannet af rodenden af en gran«, med en saadan kraft, at kniplen gaar i stykker, hvorefter han med resten af kniplen kaster sig over en anden betjent.

Topp gaar ligeledes løs paa politiet og Axel Hansen kommer ham til hjælp. Først derefter opfordrer inspektionsbetjenten til at gaa løs med kniplerne. Politibetjent Fall forklarer, at politiet indtil da **ikke havde trukket stavene**. Det er denne, politiets forklaring, som dommen i et og alt lægger til grund, medens der ikke tillægges de civile vidners forklaring nogen som helst vægt.

De civile vidner er ganske vist ikke saa klare, saa detaillerede, som politiets: Man faar gennem dem det hovedindtryk: det var mod aften, halvmørkt, sammenstødet skete meget hurtigt og prægedes af en saadan forvirring, at det ikke med bestemthed kan siges, hvem der raabte, hvem der slog hvem osv. Dog er det de civile vidners fælles opfattelse, **at politiet slog først**.

Politiets forklaring er mere haandfast og afgjort paa ethvert punkt i de dømtes disfavør. Mørket og forvirringen har ikke hindret politimændene i at danne sig særdeles afgjorte meninger om, hvorledes situationen udviklede sig.

Offentligheden maa bedømme, hvorvidt upartiske øjenvidners beretning bør tillægges større eller mindre vægt end de i kampen inddragne, af harme mod demonstranterne opfyldte politifolks.

Dommen herom falder muligt anderledes ud end landsrettens.

DE DØMTE.

Jacob Jacobsen er 45 aar. Han er tidligere mangeaarig formand, nu næstformand for det lollandske arbejdsmandsforbunds nakskovafdeling.

Paa 4 politibetjentes forklaring er han dømt for at have slaaet først inspektionsbetjenten, siden en anden betjent med sin »knippel«, idet han skal have slaaet løs og tilraabt demonstranterne om at gaa paa, forinden politiet havde foretaget noget overfor mængden.

Jacobsen selv forklarer, at han, da demonstrationen svingede ind i gaden mod stationen, fik en halvraaden gran stukket i haanden af en anden, og at han, da politiet straks gik løs med dragne knipler, efter at der var raabt »stands« hævdede denne til forsvar. Kæppen gik straks i stykker og han kastedes til jorden overfaldet af to politibetjente.

De ovenfor nævnte vidner støtter paa dette punkt Jacobsens forklaring. Han laa nogen tid besvimet og blødende paa gaden og gik, da han kom til sig selv, til læge, hvor han blev forbundet.

Han gik derefter hjem, hvor han om natten kl. 3 blev afhentet af politiet og indsat i arresten.

Jacobsen erkender at have stillet sig i spidsen for demonstrationen, som

han vidste var forbudt, og det var ham, der satte demonstrationens maal, fagforeningsbygningen. Han har overfor et ubegrundet og krænkende forbud villet hævde arbejderklassens ret til demonstration.

Han dømtes til 2½ aars forbedringshus.

Mads Topp er arbejdsmand og 29 aar gammel.

Han er paa 4 betjentes forklaring dømt for ligesom Jacobsen at have været i spidsen for demonstrationen og for, da politiet raabte »stands« at have raabt til demonstranterne: »gaa paa«, hvorefter han selv har væltet en betjent om paa gaden. Topp overmandedes derefter af flere betjente, blev haardt saaret af knippelslag over ansigtet og kastedes i fængsel, hvor han først langt op ad næste dag fik lejlighed til at afvaske sine saar.

Arrestforvareren har i den anledning bemærket, at han vel saa, at Topp blødte stærkt, men han troede, at det var

POLITIETS BLOD,

der var sprøjtet over paa ham.

Topp selv nægter at have anfaldet betjentene. Sammenstødet fandt for hans vedkommende først sted efter at demonstrationen var drevet noget tilbage i gaden af betjentenes knipler (for saa vidt fuldtud stemmende med det ovenfor gengivne referat fra Vestlollands Avis) og hang sammen med, at han ikke ønskede uden modstand at lade sig slaa til jorden. Drengen Espen Petersen støtter ligeledes denne forklaring.

Topp idømtes som »hovedmand« 1½ aars forbedringshus.

For Topps og Jacobsens vedkommende gælder det, at der om begges forhold **kun er dømt paa betjentenes vidnesbyrd**. Civile vidner taler til fordel for de dømtes egne forklaringer.

For begge gælder det ligeledes, at ingen af dem forud havde planlagt eller paatænkt demonstrationen, som de blot, da den blev uundgaaelig, har sluttet sig til og stillet sig i spidsen for.

Axel Hansen er bager. Han er 40 aar.

Politibetjent Madsen har forklaret, at han tidligere paa dagen den 2. maj talte med Hansen, som udtalte, at om aftenen skulde politiet have klø. Hansen bemærker hertil, at han tværtimod har spurgt, om nu arbejderne igen denne aften skulde have klø af politiet, og at betjenten hertil sagde, at det skulde de ikke, for mødet i anlægget var tilladt. Hansen fremhæver det urimelige i, at han til en politibetjent forud for mødet skulde fremsætte saadanne udtalelser, hvis det virkelig var hans hensigt at gøre alvor af dem.

2 politibetjente siger, at Hansen under sammenstødet vilde ile den angrebne Topp til hjælp og slog løs mod politiet med knyttede hænder.

Deres samstemmende forklaringer gaar dog ud paa, at han ikke ramte nogen, da de holdt ham paa afstand med kniplerne. 2 civile vidner (Ottesen og Poul Georg Jensen) forklarer, at de bag betjentene saa Hansen slaa om sig. Om han ramte nogen bemærkede de ikke. Hansen selv siger, at han søgte at værgе sig mod politiets angreb ved at slaa om sig med armene. Senere paa aftenen har Bager Hansen baaret et »udraab« gennem byen, fulgt af nogle mennesker.

Hansen er herefter idømt 1 aars forbedringshus.

Alfred Jacobsen er søn af Jacob Jacobsen. Han er arbejdsmand og 21 aar gammel.

Den dømte Nordal Hansen har forklaret, at han mellem de forreste i demonstrationen har lagt mærke til Alfred Jacobsen, som slog løs paa politibetjent Danielsen med en stok.

Vidnet Poul Georg Jensen har ligeledes set Alfred Jacobsen slaa løs paa en eller anden betjent, og endelig mener vidnet nitter Henriksen at have set Jacobsen slaa om sig i mængden, lige efter at hans fader var slaaet til jorden.

Derimod erklærer politibetjent Danielsen, at han overhovedet ikke er slaaet med nogen stok, og erindrer ikke at have set Alfred Jacobsen i demonstrationen. **Heller ingen af de andre betjente mener sig slaaet eller ramt af Jacobsen.**

Alfred Jacobsen selv nægter at have været med i spidsen for demonstrationen. Han kom temmelig sent med fra anlægget og var nærmest blandt de bagerste, da sammenstødet fandt sted. Da han kom frem paa pladsen, var politiet allerede drevet ind paa stationen. Han tog da en fane og gik med den gennem byen.

Han mener, at vidnerne maa tage fejl, naar de forklarer at have set ham slaa paa betjentene.

I dette tilfælde har landsretten valgt at fæste lid til de civile vidners vidnesbyrd, og han er dømt for at have slaaet løs paa betjentene med en stok uanset at ingen mener sig forulempet af ham.

Alfred Jacobsen er senere paa aftenen set bærende en fane gennem byen efterfulgt af en del mennesker, og han har kl. 3 om natten, da betjente kom for at arrestere hans fader, raabe ned til disse, at han vilde skyde, dersom nogen kom ind.

Han har dog aldrig ejet noget skydevaaben og kan overhovedet ikke skyde. Derimod er det ubestridt, at betjentene udenfor Jacobsens bolig affyrede adskillige skarpe revolverskud, da de kom, og flere 9 mm patronhylstre fandtes den følgende morgen paa jorden omkring huset.

Alfred Jacobsen idømtes 8 maaneders forbedringshus.

Nordal Ejner Hansen, Murerarbejdsmand, 22 aar.

Nogle vidner har forklaret, at Nordal Hansen den 2. maj om formiddagen paa »Blaa Kors« daghjem har forevist en ca. 1/2 alen lang stok, som han havde tildannet, og han skal have udtalt, at han agtede at klø betjentene med den.

Nordal Hansen benægter dette.

Endvidere skal Nordal Hansen om aftenen efter at politiet var drevet tilbage til politistationen, have optraadt »udæskende« ved at kaste adskillige sten imod stationsbygningen og ved at tilraabe betjentene forskellige bemærkninger.

Nordal Hansen siger hertil, at han vel har kastet et par sten mod politistationen, idet han var harmfuld over politiet overfald paa demonstrationen.

Nordal Hansens dom blev 8 maaneders forbedringshus.

Max Hansen sigtes ligeledes for, efter at politiet var drevet ind i politistationen at have optraadt »udæskende«. Han skal have vandret op og ned foran politistationen med en fane, som han senere bar igennem byen, fulgt af adskillige arbejdere. Han skal endvidere have kastet sten saavel imod stationen som mod autogaragen, hvortil de fra Nykøbing F. tilkaldte betjente kom.

Det sidste benægter Max Hansen, men han erkender at have kastet sten mod politistationen og at have gaaet med fane gennem byen.

Max Hansen idømtes 8 maaneders forbedringshus.

Valsted Madsen er arbejdsmand og 21 aar gammel.

Han sigtes for at have kastet sten mod betjentene, som han saaledes var med til at drive tilbage, og han forklarer selv, at han, der var forbitret over politiets forbud mod arbejdernes demonstrationer, ganske rigtigt har kastet med sten og ogsaa har haft til hensigt at ramme betjentene.

Valsted fik ved landsrettens dom 4 maaneders forbedringshus.

Om forholdenes udvikling iøvrigt forklarer politiet, at de straks efter sammenstødet fik drevet demonstrationen tilbage ad gaden, men at demonstranterne i de bagerste rækker derved kom ned til havnen, hvor de bevæbnede sig med sten, hvorefter politiet, udsat for en mængde stenkast, maatte trække sig tilbage til stationen.

Betjentens affyrede en række skarpe revolverskud, dog uden den hensigt at ramme eller saare nogen, og dette skete saavel under tilbage-toget til stationen som under det derefter følgende ophold i stationen.

Talrige demonstranter kastede sten mod stationen og der knustes ialt 85 vinduesruder, 4 lygteruder og 6 dørruder.

En del sten kastedes ind i bygningen, tildels ret store. Iøvrigt er det givet, at der ikke fra demonstranternes side anvendtes andre vaaben end de omtalte »knipler«, hvormed nogle skal have forsynet sig i anlægget.

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det paagældende anlæg er ret nyt med bevoksning omtrent som fælledparken i København. Der er ikke der andre »knipler« at faa end mindre trægrene eller tørre grene fra nogle risfaskiner.

MILITÆR MOD BORGERNE.

Politiet tilkaldte assistance fra politiet i Nykøbing F., og denne assistance holdtes nogen tid ved stenkast indespærret i en autogarage, hvorfra det dog ret hurtigt lykkedes dem at komme til politistationen. Politimesteren holdt imidlertid stadig hele mandskabet inde paa stationen, indtil senere paa natten en afdeling militær fra garnisonen i Vordingborg ankom.

Derefter — og da var demonstranterne forlængst gaaet hver til sit — fandt et »udfald« sted, og gaderne afpatrouilleredes af soldater med skarpladte geværer samtidig med at politiet i biler kørte rundt i byen og ryddede gaderne for tilfældige passanter.

Den følgende dag ankom yderligere ca. 20 betjente fra København, hvorefter anholdelserne begyndte.

»Til fuldstændiggørelse af beretningen om politiets arbejde til opklaring af kommunisternes overfald paa ordenspolitiet« meddeles det yderligere i sagens akter, at ialt 16 urostiftere har været for retten i Nakskov og er idømt bøder i 13 sager paa 100 kr. hver, i de øvrige sager 60 og 40 kr. Da ingen af de paagældende har raad til at betale saadanne beløb, er de alle hensat til afsoning, og for disses vedkommende har straffen praktisk talt været 20 dages fængsel til hver.

Landsrettens dom er paaanket til højesteret. Landets øverste domstol skal nu tage stilling til sagen.

Da politiet havde afsluttet sit arbejde med vidneafhøringer m. v. løslod dommeren i Nakskov samtlige de arresterede, idet han herved fulgte den sædvanlige praksis.

Politimesteren paakærede imidlertid denne afgørelse til landsretten og efter at alle havde været paa fri fod i et par uger faldt landsrettens overraskende kendelse, hvorefter de paany skulde arresteres.

Med undtagelse af Kok og Viktor Nielsen, der under sagen — tiltrods for anklagen for »anstiftelse« var paa fri fod — arresteredes de dømte nu paany, og hensat i arrest, indtil landsretsdommen faldt, i ca. 11 uger.

Efter landsrettens dom indgaves der begæring til højesteret om løsladelse, indtil dom var faldet ved denne ret.

Højesteret har nægtet løsladelse.

Vi træffer ogsaa paa dette punkt en efter almindelige retsplejeregler ret usædvanlig afgørelse. En — som det maa forekomme — ganske unødvendig haardhed, som bl. a. medfører, at de dømte, forinden afsoning af den eventuelle endelige straf kan paabegyndes, allerede har siddet over 1/2 aar fængslede.

Anklagemyndigheden, der er underlagt justitsministeriets myndighed, har i denne sag aabent krævet, at **der statueredes et eksempel.** Landsretten fulgte anklagemyndigheden heri.

Lad da hele sagen blive staaende ogsaa for den danske offentlighed som et eksempel. Et slaaende eksempel paa arbejderklassens retsstilling i Danmark i 1931.

UDSKRIFT

af

Dombogen for Retskreds Nr. 31, Nakskov Købstad m. v.

Aar 1931 den 30. Maj blev inden Nakskov Købstad med Løllands Nørre samt Søndre Herreds Ret i Sagen Nr. 63/1931. Det Offentlige mod Tiltalte Søren August Kurtemann Agermose afsagt saalydende

D O M :

Ifølge Anklageskrift af 11. Maj d. A. fra Politimesteren i Nakskov m. v. er Søren August Kurtemann Agermose, der er født i Svanninge Sogn den 5. Septbr. 1892, under denne Sag sat under Tiltale for Overtrædelse af Nakskov Købstads Politivedtægts §§ 2 og 4, idet han paa Trods af Forbud fra Politiet mod Afholdelse den 1. Maj d. A. af Møde og Demonstration af det kommunistiske Parti undlod at efterkomme Politiets Opfordring til Mødedeltagerne om at skilles og tværtimod søgte at samle dem om sig og føre dem til det offentlige Anlæg i Indrejorden, hvad kun hans Anholdelse hindrede.

Tiltalte, der ikke er fundet forhen straffet, har erkendt, at han den 1. Maj d. A. var og fremdeles er under Tiltale for Forbrydelse mod den offentlige Myndighed og Orden.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Den 30. April kom det til Politiets Kundskab, at der den 1. Maj (Store Bededag) Eftermiddag Kl. 4 af det kommunistiske Parti (Nakskov Afdeling) vilde blive afholdt 1. Maj Demonstration paa Torvet i Nakskov med Taler af indbudte Talere, hvilket Demonstrationsmøde blev bekendtgjort ved omdelte Løbesedler og opklæbde Plakater, og det blev endvidere for Politiet oplyst, at det var Tiltalte, der var Indbyder til Demonstrationerne. Politimesteren lod derefter den 30. April om Aftenen Tiltalte tilkendegive, at der ikke maatte finde nogen Demonstration Sted samt at der vilde blive skredet ind, hvis der blev holdt Møde paa offentlige Steder eller under aaben Himmel.

Til Trods herfor blev det alligevel forsøgt at holde Demonstrationsmøde paa Torvet, hvilket Møde blev opløst af Politiet, og Demonstranterne med Magt drevet bort. Efter at dette var sket, samlede der sig paany paa Torvet en Mængde Mennesker og Tiltalte stod da op paa en Trappesten og raabte til den forsamlede Mængde en Opfordring til at slutte op omkring ham og drage til Indrejorden, hvorefter Tiltalte blev anholdt.

Tiltalte har forklaret, at han er Medlem af Bestyrelsen for det kommunistiske Parti, at han i denne Egenskab har arbejdet for at faa en 1. Maj Demonstration sat i Scene af Partiets Medlemmer, at han har bestilt de omdelte Løbesedler i Henhold til Vedtagelse paa et Partimøde, og at han har forhandlet med de indbudte Talere, og han har erkendt, at han har modtaget den omdelte Tilkendegivelse fra Politimesteren, og at han desuagtet ikke har foretaget sig noget for at faa Mødet aflyst, efter sin Forklaring fordi han mente, at det var for sent at

gøre dette, da han modtog Tilkendegivelsen. Tiltalte har dernæst forklaret, at han ikke deltog i Demonstrationen paa Torvet, men først kom til Stede efter at Demonstrationstoget var kommet ind paa Torvet og opløst af Politiet, og han har erkendt, at han da traadte op paa en Trappesten og raabte en Opfordring til Mængden om at følge ham til Indrefjorden. Han har imidlertid paastaet sig frifundet, idet han gjort gældende, at Politimesteren har været uberettiget til at udstede det ommeldte Forbud.

Under Hensyn til, at det efter det oplyste maatte antages, at det var Tiltalte der stod i Spidsen for den paatænkte Demonstration med Møde paa Torvet, og at Tiltalte paa det Tidspunkt var under Tiltale for Forbrydelse mod den offentlige Myndighed og Orden, skønnes det ikke rettere end at Politiet med Grund kunde befrygte, at Demonstrationen ikke vilde forløbe uden Krænkelser af den offentlige Fred, hvorfor det udstedte Forbud mod dens Afholdelse maa anses for berettiget, og herefter har Tiltalte ved at undlade at rette sig efter Politiets Anvisninger til Ordens Overholdelse og i Stedet opfordret den forsamlede Mængde til at gaa efter ham til Indrefjorden, hvilket kunde medføre Forstyrrelse af den offentlige Orden, gjort sig skyldig i Overtrædelse af Nakskov Købstads Politivedtægts §§ 2 og 4.

Tiltalte vil derfor være at anse med en Politikassen tilfaldende Bøde, der efter Omstændighederne bestemmes til 100 Kr.

Thi kendes for Ret:

Tiltalte Søren August Kurtemann Agermose bør bøde 100 Kr. til Nakskov Købstads Politikasse samt betale Sagens Omkostninger.

L. ANDERSEN.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

L. ANDERSEN.

UDSKRIFT

af

Østre Landsrets Dombog for III. Afdeling.

Aaret 1931 den 3. Juni blev afsagt følgende

DOM

i Sagen III. Nr. 107/1931: Anklagemyndigheden mod de Tiltalte Søren August Kurtemann Agermose og Divard Anker Aage Petersen, kaldet Due.

Under nærværende Sag, i hvilken Forundersøgelsen har fundet Sted inden Retten for Nakskov Købstad m. v., tiltales ifølge et af Statsadvokaten for Fyen m. v. den 20. Marts 1931 udfærdiget Anklageskrift Søren August Kurtemann Agermose og Edvard Anker Aage Petersen, kaldet Due, til at lide Straf.

- 1) Begge de Tiltalte for Forbrydelse mod den offentlige Myndighed og Orden efter Straffelovens §§ 98, 1, jfr. III, og 112, II, ved i Forening som Medlemmer af en Deputation fra »De arbejdsløses Organisation« i Nakskov den 2. Februar 1931 i Byraadssalen paa Raadhuset i Nakskov med Trusler og Vold at have tvunget Nakskov Byraad til straks at vedtage at bevilge 20,000 Kr. til Hjelpekassen sammesteds som ekstraordinær Hjælp til de arbejdsløse, tvunget den fungerende Borgmester til at tale fra Raadhusets Balkon til den paa Torvet udenfor forsamlede Mængde og forsøgt at tvinge Byraadet til at paalægge Hjelpekassen at udbetale Hjælpen efter nogle af de arbejdsløse foreslaaede Satser samt ved med Trusler om Vold i det hele at have forstyrret Forhandlingerne i nævnte Byraads møde.
- 2) Petersen for Fornærmelse mod Byraadsmedlemmer i Funktion efter Straffelovens § 101 ved til samme Tid og Sted at have brugt Skældsord som Slyngler og Hyklere om Byraadsmedlemmerne og ved at udtale om dem, at d'Hrr. Bengnavere sørger bare for deres egen Skrut.

I Anklageskriftet begærer Statsadvokaten, da Strafarbejde ikke kan anses forskyldt, Domsforhandlingen foretaget uden Medvirkning af Nævninger.

Tiltalte Agermose er født den 5. September 1892 og ikke funden forhen straffet. Tiltalte Petersen er født den 15. Januar 1902 og senest ved Østre Landsrets Dom af 4. Februar 1927 anset efter Straffelovens § 230, jfr. §§ 47 og 39, med Fængsel paa sædvanlig Fængelskost i 80 Dage.

De Tiltalte nægter sig skyldige i noget ulovligt. De bestrider særligt, at et Forhold som det i Anklageskriftet under 1) anførte kan medføre Straf efter Straffelovens § 98; kan dette anses Tilfældet, begæres Nævningebehandling.

Ved Rettens Kendelse af 26. April 1931, der afsagdes efter at Domsforhandling havde fundet

Sted, bestemtes, at Sagen hverken efter Retsplejelovens § 688 b eller iøvrigt henhører under Nævningebehandling. Denne Kendelse er af de Tiltalte paakæret til Højesteret, under Henvi-ning til at det Forhold, Sagen angaar, er en politisk Lovovertrædelse. Ved Højesterets Ken-delse af 20. Maj 1931 blev Landsrettens Kendelse stadfæstet, saavidt den var paakæret.

Under en Fortsættelse den 27. Maj 1931 af Domsforhandlingen har Statsadvokaten efter Ordre fra Rigsadvokaten dels — foruden de i Anklageskriftet nævnte Straffebestemmelser — paastaet Straffelovens § 210 og § 112, 1. Stk., anvendt paa de i Anklageskriftet beskrevne Forhold — for sidstnævnte Bestemmelser Vedkommende saaledes, at der i Anklageskriftets Pkt. 1, sidste Linje, foran Ordet »forstyrret« tilføjes Ordene »forhindret eller« —, dels tilken-de-givet, at de Tiltalte efter Rigsadvokatens Mening, uanset om de sidstnævnte Lovbestemmelser bringes til Anvendelse eller ikke, har forskyldt Strafarbejde, og i Overensstemmelse hermed begæret Sagen henvist ved Kendelse til Behandling under Medvirken af Nævninger.

Sagens Omstændigheder er følgende:

Ved et Møde af arbejdsløse i Nakskov i December 1931 blev der dannet en Sammenslutning af arbejdsløse, D. A. O., med det Formaal, at skaffe de arbejdsløse og hjemløse saa stor Un-derstøttelse og i det hele saa gode økonomiske Forhold som muligt. I denne Organisations Be-styrelse indtraadte Tiltalte Agermose, der har været Byraadssekretær, og dens Formand er Skibsværftsarbejder Ejner Petersen. Om Bevægelsen har Tiltalte Agermose oplyst, at den kun er økonomisk, men at en Del Medlemmer af den tillige arbejder for en Udvikling af Danmarks kommunistiske Parti i Nakskov.

Søndag den 1. Februar afholdtes af de arbejdsløse i Nakskov et Møde, hvor bl. a. ifølge tidligere Indbydelse Thøger Thøgersen var tilstede. Paa dette Møde var paa Tale en af de arbejdsløse Dagen i Forvejen vedtagen Henvendelse til Nakskov Byraad. I Mødet den 1. Fe-bruar var endvidere tilstede Byraadsmedlem, Formand for Arbejdsmændenes Forbund Emil Han-sen Kock, der udtalte, at han vilde støtte de arbejdsløses Krav til Byraadet, saafremt det var retfærdigt. En den 31. Januar 1931 vedtagen Resolution er saalydende:

»Til Nakskov Byraad.

»De arbejdsløses Organisation« har enstemmigt vedtaget at stille følgende

Resolution:

»De arbejdsløses Organisation« kræver baade for organiserede og uorganiserede arbejdsløse, at der til Hjelpekassen stilles et saadant Beløb til Raadighed, at der kan ydes:

Gifte arbejdsløse uden Understøttelse pr. Uge 18 Kroner og 3 Kroner pr. Barn samt for-nøden Husleje (derunder Renter og Afdrag for ubemidlede Husbesiddere) og endelig til Med-virkning til en lempelig Ordning med Hensyn til Gas, Lys og Koks eller andet Brændsel,

Ugifte arbejdsløse uden Understøttelse pr. Uge 12 Kroner samt 5 Kroner til Husleje,

Gifte arbejdsløse med Understøttelse pr. Uge 3 Kroner pr. Barn samt Huslejahjælp.

Desuden ønskes Naturalieuddelingen bibeholdt som gældende for uorganiserede og organi-serede.

Foranstaaende Krav ønskes nærmere motiverede ved en Deputation til Byraadets først-kommende Møde den 2. Februar d. A.

Paa »De arbejdsløses Organisation«s Vegne:
Nakskov, den 31. Januar 1931.

P. O. V.
Einar Petersen.«

Til Medlemmer af ovennævnte Deputation valgtes Einar Petersen som Formand og iøvrigt de Tiltalte samt 4 andre Personer.

Efter Vedtagelse samledes Medlemmer af de arbejdsløses Organisation den 2. Februar 1931 om Aftenen paa Jernbanepladsen i Nakskov og gik derefter i Procession gennem Byens Gader til Byraadssalen, hvor de tog Plads blandt Tilhørerne, dog at en Del forblev foran Raadhuset og paa Trapperne. Tilhørerskaren i Salen, hvoriblandt var en Del unge Personer i Alderen 14—20 Aar, kan anslaas til ca. 150 Personer.

Deputationens Komme var ikke forud officielt anmeldt til Byraadet, men var underhaanden bekendt blandt Byraadets Medlemmer og omtaltes løselig paa et forud for Byraads mødet afholdt socialdemokratisk Gruppemøde, men nogen Drøftelse i den Anledning foretoges ikke.

Byraads mødet, der paabegyndtes Kl. 7½, indlededes med, at Ejner Petersen overrakte Resolutionen. Den kst. Byraadsformand, Sekretær Marius Nielsen, oplæste Resolutionen, hvor-efter Ejner Petersen rettede den Henstilling, at Naturaliefordelingen skete gennem Købmændene. Byraadsformanden erklærede paa Byraadets Vegne, at man gerne vilde imødekomme de stil-lede Krav saa vidt det var muligt, at Byraadet imidlertid ikke havde de fornødne Midler dertil, at Sagen maatte drøftes af Talerenes Partifæller, hvorfor han foreslog afholdt et Partimøde om Sagen, hvor den kunde drøftes og Byraadet faa sine Direktiver.

Den af Byraadsformanden ønskede Drøftelse i Partimøde, hvorpaa nogle Byraadsmedlemmer

PAUL NIELSEN.

Som Følge af Talernes opsigtsende Karakter og de deri indeholdte Opfordringer, dannede sig straks et Demonstrationstog paa nogle Hundrede Mennesker, der ca. Kl. 9 Aften med bærere i Spidsen drog ind til Nakskov mod Ting- og Arresthuset. Da Toget — i Spidsen hvilket bl. a. gik de Tiltalte Jacob Jacobsen (omtrent midt i Gaden paa venstre Floj af bæreren), Mads Topp, Axel Hansen, der allerede om Aftenen Kl. ca. 6¼ i Havnegade i Nakskov til Politibetjent Madsen havde udtalt, at i Aften vankede der Kløt til Politiet, idet var hans Opfattelse, at de ikke vilde respektere Politiets Paabud om at standse, men vilde

Personer, dels har udvist voldsom Modstand overfor den af Politiet trufne Afspærring, dels senere ved voldelig Adfærd med Stenkast etc. har tvunget Politiet til at forblive indesluttet flere Timer paa Politistationen, indtil der var tilkaldt Assistance andetsteds fra, derunder Militær.

Som Hovedmænd findes at maatte anses Tiltalte 1 (Jacobsen), Tiltalte 2 (Topp) og som Anstiftere Tiltalte 8 (Nielsen) og Tiltalte 9 (Kok).

Hvad særlig angaar Tiltalte Kok, da findes han ikke at kunne fritages for Ansvar paa Grundlag af Udtalelser, gaaende ud paa at fraraade Demonstrationstoget. Det maa herved henses til, at han i hvert Fald ikke har gjort alvorlige Anstrengelser for at hindre, at Toget satte sig i Bevægelse, og til Karakteren af de af ham holdte ophidsende Taler. Endvidere maatte det staa ham klart, hvor let det var ved de af ham holdte Taler at hidlede netop den Udgang af Situationen, som forudsættes at ville faa alvorlige Følger som de skete ved Sammenstød mellem Demonstrationstoget og Politiet, hvilket efter sin overfor Kok forud tilkendegivne Stilling ikke kunde forventes at ville taale, føjes, at efter det under Sagen oplyste udtalte Kok paa det i Anklageskriftet nævnte Møde den 3. Maj blandt andet, at der den foregaaende Nat var anholdt flere Personer, deriblandt Tiltalte 1 (Jacobsen), og at der skedes Frihed for dem, »da de ingenting havde gjort«, saaledes at det ogsaa deraf kan ses, at Kok fuldtud har billiget Udskejelserne den 2. Maj.

Det er sluttelig bevist, at Kok paa Mødet den 3. Maj fremsatte den i Anklageskriftet anførte Udtalelse om Politimesteren som sindssyg.

Ved Tumulterne kom 3 Betjente til Skade, deraf de 2 alvorligt, hvorhos der som Følge af Stenkast mod Tinghuset blev ituslaaet 85 Vinduesruder, 4 Lygteruder, 6 Dørruder, ligesom der skete forskellig Molest paa Bygningen.

Som Følge af det anførte vil de Tiltalte være at anse 1 (Jacobsen), 2 (Topp), 3 (Axel Hansen), 4 (Alfred Jakobsen), 5 (Madsen), 6 (Nordal Hansen), 7 (Max Hansen) efter Straffelovens § 103 I og § 100, jfr. § 98, 8 (Nielsen) efter Straffelovens § 103 I, jfr. § 52 II, samt efter dens § 217 efter Omstændighederne med Forbedringshusarbejde, de Tiltalte 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 og 9, Tiltalte 1 (Jacobsen) i 2½ Aar, Tiltalte 2 (Topp) i 18 Maaneder, Tiltalte 3 (Axel Hansen), Tiltalte 8 (Nielsen) og Tiltalte 9 (Kok) hver især i 1 Aar, Tiltalte 4 (Jakobsen), Tiltalte 6 (Nordal Hansen) og Tiltalte 7 (Max Hansen) hver især i 8 Maaneder og Tiltalte 5 (Madsen) under Hensyn til Straffelovens § 58 med Fængsel paa sædvanlig Fængsel i 4 Maaneder.

De Tiltalte 1, 2 og 9 har selv draget Omsorg for deres Forsvar for Landsretten.

Thi kendes for Ret:

De Tiltalte 1 (Jacob Harald Albert Jacobsen), 2 (Mads Topp), 3 (Axel Hansen), 4 (Alfred Henry Jakobsen), 6 (Nordal Ejnar Hansen), 7 (Max Hansen), 8 (Anders Victor Nielsen) og 9 (Emil Hansen Kok) bør straffes med Forbedringshusarbejde.

Tiltalte 1 (Jacobsen) i 2½ Aar,

Tiltalte 2 (Topp) i 18 Maaneder,

Tiltalte 3 (Axel Hansen) i 1 Aar,

Tiltalte 4 (Alfred Jakobsen), Tiltalte 6 (Nordal Hansen) og Tiltalte 7 (Max Hansen) hver især i 8 Maaneder,

Tiltalte 8 (Nielsen) og Tiltalte 9 (Kok) hver især i 1 Aar, medens Tiltalte 5 (Karl Kristian Valsted Madsen) bør straffes med Fængsel paa sædvanlig Fængsel i 4 Maaneder.

De Tiltalte 3, 4, 5, 6, 7 og 8 udreder en for alle og alle for en i Salær til den for dem for Landsretten beskikkede Forsvarer, Overretssagfører Sachs, 200 Kroner.

Sagens øvrige Omkostninger for Landsretten udreder samtlige Tiltalte en for alle og alle for en.

At efterkomme under Adfærd efter Loven.

Udskriftens Rigtighed bekræftes.

Østre Landsrets Kontor, den 25. August 1931.

HANS NIELSEN.

»Komitéen til forsvar for de dømte Nakskovarbejdere«

er organiseret paa initiativ af »Internationale Røde Hjælp«. — Det har været Røde Hjelpeorganisationens hensigt med denne specielle forsvarskomité at trænge tilbunds i Nakskovsagen, sprede oplysning om de faktiske begivenheder og de følgende domme, for at enhver upartisk læser kan sætte sig ind i sagen. Paa dette grundlag vil komitéen, som er overbevist om, at der her er begaaet en oprørende uret, rejse en protest mod dommen, forlange amnesti for de dømte og i den tid, de sidder fængslede, organisere en støtte-indsamling til fordel for de fænglede familier, for at disse, som ved dommen er berøvet deres forsørgere, ikke skal komme til at lide nød.

Denne komité er sammensat nøje i »Røde Hjælp«s aand, det vil sige, den er ligesom selve Røde Hjælp-organisationen en overpartisk instans. Røde Hjælp er en international organisation, hvis opgaver bl. a. er at understøtte de arbejdere, der er blevet offer for klassejustitsen, understøtte dem juridisk og økonomisk og kæmpe for deres frigivelse.

Netop i øjeblikket, hvor klassekampen skærpes, hvor kapitalismens krise hærger hele verden, og hvor kapitalen overalt søger at vælte byrderne over paa arbejderklassen, og i denne kamp stadig benytter voldsommere midler, er en organisation som Røde Hjælp haardt tiltrængt.

Ogsaa i Danmark vil vi faa denne situation at føle, og den danske arbejderklasse har ved Nakskovdommene givet sit første offer til klassejustitsen.

Vi appellerer til alle arbejdere og sympatiserende i Danmark om i solidaritetens aand og retfærdighedens navn at slutte sig til vor protest om at yde regelmæssige bidrag til vore indsamlinger.

Støt vore modige kammerater, som har hævdet arbejderens ret til at demonstrere den 1ste maj.

Forlang lister til underskrivelse af protesten (se sidste side) eller indsend dit navn og adresse med nogle ord om, at du tilslutter dig protesten. Giv til vor Indsamling. Saml ind paa Arbejdspladsen. Stil forslag om støtte i fagforeningerne. Rekvirér lister og indsend penge til:

»Internationale røde hjælp«s Nakskovfond,
Korsgade 29 A. Postgiro 23565.

NAKSKOV

1:10,000

